

ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ

Πληθυσμός: 10.016.000 κάτοικοι (Πορτογάλοι και μειονότητα Αφρικανών)

Γλώσσα: Πορτογαλικά

Πυκνότητα: 110 άτομα ανά km²

Θρησκεία: Καθολική

Κύριες πόλεις: Λισσαβόνα (πρωτεύουσα και έδρα της κυβέρνησης, 2.069.000 κάτοικοι), Porto (1.562.000 κάτ.), Braga (708.000 κάτ.), Setúbal (658.000 κάτ.) Coimbra (436.000 κάτ.)

Νόμισμα: Ευρώ

Η Πορτογαλία είναι κοινοβουλευτική δημοκρατία, με επικεφαλής Πρόεδρο, ο οποίος εκλέγεται με άμεση και καθολική ψηφοφορία για 5ετή θητεία. Η κυβέρνηση αποτελείται από το Υπουργικό Συμβούλιο, επικεφαλής του οποίου είναι ο Πρωθυπουργός. Ο Πρωθυπουργός είναι πολιτικά υπεύθυνος έναντι του Προέδρου και της Βουλής. Η νομοθεσία βασίζεται στο Σύνταγμα του δημοκρατικού πολιτεύματος και η νομοθετική εξουσία ασκείται από το Κοινοβούλιο, το οποίο αποτελείται από 250 βουλευτικές έδρες.

Η οικονομία της χώρας βασίζεται σε γεωργία παλαιού τύπου όπου τα 3/4 της γεωργοκτηνοτροφικής παραγωγής προορίζονται για εξαγωγές. Ξεχωρίζουν τα δημητριακά και το κρασί μαζί με το λάδι, τα όσπρια και τα λαχανικά. Η Πορτογαλία είναι ο πρώτος εξαγωγέας φελλού στην Ευρώπη. Η υφασματοβιομηχανία, η αλιεία και ο τουρισμός στις νότιες περιοχές (Algarve) κατέχουν επίσης σημαντικό ρόλο στην οικονομία της χώρας.

Το 1986, η Πορτογαλία έγινε δεκτή ως μέλος της ΕΟΚ.

Συνθήκες και ποιότητα ζωής

- **εξεύρεση στέγης**

Τα ενοικιαζόμενα διαμερίσματα στις πόλεις και στα τουριστικά κέντρα είναι ακριβά σε σχέση με το μέσο πορτογαλικό μισθό. Σημαντική βοήθεια είναι η παροχή ή η επιδότηση στέγης από τον εργοδότη.

Το κόστος ενοικίασης ενός διαμερίσματος κυμαίνεται σύμφωνα με την τοποθεσία, την ποιότητα και τον αριθμό δωματίων. Για παράδειγμα, ένα διαμέρισμα με 1 κρεβατοκάμαρα κοστίζει από 500 € έως 1000 € τον μήνα, ενώ ένα διαμέρισμα με 4 κρεβατοκάμαρες από 1250 € έως 1500 € το μήνα. Η τιμή αγοράς ενός σπιτιού 100 m² στη Λισσαβόνα βρίσκεται μεταξύ των 150.000 € και 230.000 €.

Οι περίοδοι ενοικίασης συνήθως είναι τουλάχιστον εξαμηνιαίες, με προπληρωμή ενός extra μήνα, για εγγύηση. Λόγω ανεπάρκειας διαμερισμάτων στις μεγάλες πόλεις, είναι ευκολότερο και λιγότερο ακριβό να βρείτε ένα στα προάστια των πόλεων αυτών, τα οποία έχουν συνήθως καλή συγκοινωνία.

Για την αναζήτηση στέγης στις μεγάλες πόλεις μπορείτε να ανατρέξετε στις αγγελίες που δημοσιεύονται στον εθνικό τύπο όπως: «*Diário de Notícias*», «*Público*», «*Diário de Notícias*», «*Correio da Manhã*», «*Jornal de Notícias*». Αν πρόκειται να μείνετε σε μια μικρότερη πόλη μπορείτε να απευθυνθείτε και στον τοπικό τύπο. Επίσης κυκλοφορούν εξειδικευμένες εφημερίδες αγγελιών όπου μπορείτε να αναζητήσετε στέγη π.χ. «*Jornal Ocasião*» (<http://www.ocasiao.pt>). Μερικές φορές στις στήλες των εφημερίδων βρίσκουμε ψευδείς αγγελίες για ενοικίαση διαμερισμάτων, γι' αυτό θα ήταν καλό να ρωτάτε πάντα αν είναι απαραίτητο να πληρώσετε για να δείτε το διαμέρισμα, και αν η απάντηση είναι θετική τότε είναι καλύτερα να μην πάτε. Από τις πιο έμπιστες διαφημίσεις, που αναφέρονται στο «*Mediador Autorizado*»

Αν σκοπεύετε να αγοράσετε ακίνητο, μπορείτε να απευθυνθείτε στις ιστοσελίδες της Ένωσης Ιδιοκτητών Ακινήτων Λισσαβόνας - *Associação Lisbonense de Proprietários* (<http://www.alp.pt>) , καθώς και του Εθνικού Ινστιτούτου Στέγασης - *Instituto Nacional de Habitação - INH* (<http://www.inh.pt>)

- **εκμάθηση γλώσσας**

Η γνώση της εθνικής γλώσσας είναι απαραίτητη για την πρόσβαση στην απασχόληση, εκτός (ενδεχομένως) από την περίπτωση προσωρινής διαμονής ή (ορισμένου είδους) εργασίας στον τουριστικό κλάδο.

Οι κυριότεροι αναγνωρισμένοι από το κράτος φορείς όπου μπορεί να μάθει κανείς την πορτογαλική γλώσσα, είναι οι εξής:

1. *Κέντρο Εκμάθησης Πορτογαλικής Γλώσσας για ξένους – Centro de Linguas - CIAL (<http://www.cial.pt/ple.htm#contact>)*. Το κέντρο προσφέρει μαθήματα γλώσσας σε άτομα που θέλουν να εργαστούν στη χώρα. Τα μαθήματα διαρκούν από τον Οκτώβριο μέχρι τον Ιούνιο σε εβδομαδιαία βάση (2-3 ώρες), και καλύπτονται όλα τα επίπεδα (από το επίπεδο αρχαρίων έως των προχωρημένων). Τους μήνες Ιούλιο, Αύγουστο και Σεπτέμβριο παραδίδονται ειδικά εντατικά μαθήματα. Το Κέντρο παρέχει επίσης μαθήματα εξ' αποστάσεως μέσω του διαδικτύου. Για περισσότερες πληροφορίες μπορείτε να απευθυνθείτε στις ακόλουθες διευθύνσεις:

- Lisboa

Av. Da Republica, 41-8' Esq.

1050-187 Lisboa

tel.: 351-217-940.448

e-mail: portuguese@sial.pt

- Faro (Algarve)

R. Almeida Garrett, 44 r/c

8000-206 Faro

tel.: 351-289-807.611

e-mail: portuguese@cial.pt

2. *Πανεπιστήμιο Coimbra, Φιλοσοφική Σχολή, Τμήμα Εκμάθησης Πορτογαλικής Γλώσσας για ξένους - University of Coimbra, Faculdade de Letras, Gabinete dos Cursos de Portugues para Estrangeiros (www.fl.uc.pt/)*. Δικαίωμα παρακολούθησης έχουν οι κάτοχοι φοιτητικής βίζας ή άδειας παραμονής στην Πορτογαλία. Η εγγραφή στους κύκλους μαθημάτων ανέρχεται σε 100 € και η παρακολούθηση σε 350 €. Στην ιστοσελίδα του Πανεπιστημίου μπορείτε να βρείτε την αίτηση εγγραφής στο κύκλο μαθημάτων.

3. Πανεπιστήμιο Λισσαβόνας, Τμήμα Πορτογαλικής Γλώσσας και Πολιτισμού - *Departamento de Língua e Cultura Portuguesa, Faculdade de Letras da Universidade de Lisboa* (<http://www.fl.ul.pt/dlcp/principal.htm>). Το Τμήμα αυτό οργανώνει κύκλους μαθημάτων για ξένους από 1934. Τα τελευταία χρόνια, περισσότεροι από 30.000 σπουδαστές έχουν παρακολουθήσει τα μαθήματα αυτά.

- **εκπαίδευση για τα παιδιά**

Η προσχολική εκπαίδευση δεν είναι υποχρεωτική και αναφέρεται σε παιδιά ηλικίας από 3 έως 6 ετών. Παρέχεται από τον ιδιωτικό και τον δημόσιο τομέα αν και ο ιδιωτικός είναι πολύ πιο ακριβός.

Η πρωτοβάθμια εκπαίδευση είναι γενική και υποχρεωτική και περιλαμβάνει 3 διαδοχικούς κύκλους συνολικής διάρκειας 9 χρόνων (από ηλικία 6 έως 15 ετών). Ακόμα σ' αυτήν την βαθμίδα εκπαίδευσης υπάρχει η δυνατότητα επιλογής του δημόσιου (χωρίς χρέωση) ή του ιδιωτικού σχολείου. Επίσης υπάρχουν διεθνή ιδιωτικά σχολεία.

Η δευτεροβάθμια εκπαίδευση είναι οργανωμένη σε δύο τομείς: τα δευτεροβάθμια και τα επαγγελματικά σχολεία. Και οι δύο τύποι σχολείων δίνουν την δυνατότητα εισαγωγής στο πανεπιστήμιο αν και τα επαγγελματικά είναι περισσότερο προσανατολισμένα προς το σχετικό κλάδο.

Η πρώτη εγγραφή στα δημόσια σχολεία γίνεται στην Τοπική Διεύθυνση Εκπαίδευσης, όπου είναι η κατοικία ή εργασία των γονέων των παιδιών. Οι επόμενες εγγραφές είναι απλώς η ανανέωση της πρώτης μέχρι το τέλος της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Για να δείτε σε ποιο σχολείο πάει το παιδί μπορείτε να απευθυνθείτε στην Τοπική Διεύθυνση Εκπαίδευσης.

Παρακάτω παρατίθεται μια λίστα με τα έγγραφα που συνήθως χρειάζονται για την εγγραφή στο σχολείο (μπορεί να ποικίλουν από σχολείο σε σχολείο οπότε ελέγξτε τα κατά προτεραιότητα):

- έντυπα εγγραφής (τα παίρνετε από το σχολείο)
- έγγραφα που αποδεικνύουν το επίπεδο μόρφωσης του παιδιού
- πιστοποιητικό υγείας
- 3 φωτογραφίες ταυτότητας
- ταυτότητα

Συνήθως στις 15 Ιουλίου είναι η προθεσμία υποβολής της αίτησης εγγραφής. Για τους μαθητές που έχουν έρθει από σχολείο ξένης χώρας δεν υπάρχει προθεσμία υποβολής της αίτησης εγγραφής παρ' όλα αυτά πρέπει να έρθετε σε επαφή με το Συμβούλιο Διαχείρισης του σχολείου για περισσότερες πληροφορίες.

Οι διακοπές του σχολείου είναι τα Χριστούγεννα, οι Αποκριές και το Πάσχα. Το καλοκαίρι τα σχολεία κλείνουν τον Ιούλιο και τον Αύγουστο.

Τα ιδιωτικά σχολεία έχουν τις ίδιες προϋποθέσεις με τα δημόσια. Καλό θα ήταν να βεβαιωθείτε ότι το ιδιωτικό σχολείο στο οποίο θα γράψετε το παιδί σας είναι εγκεκριμένο από το Υπουργείο Παιδείας.

Διεθνή σχολεία υπάρχουν στη Λισσαβόνα, στο Porto και στο Algarve. Θα πρέπει να επικοινωνήσετε με την πρεσβεία σας για να μάθετε περισσότερες πληροφορίες όπως: που βρίσκονται τα σχολεία, ποιες βαθμίδες εκπαίδευσης διαθέτουν και για τη διαδικασία εγγραφής.

Επίσης, χρήσιμες πληροφορίες για το Πορτογαλικό Εκπαιδευτικό Σύστημα μπορείτε να βρείτε στην ιστοσελίδα του Υπουργείου Παιδείας - *Ministério da Educação* (<http://www.min-edu.pt>), του Κέντρου Δημοσίων Σχέσεων και Πληροφόρησης - *Centro de Informação e Relações Públicas - CIREP* (<http://www.des.min-edu.pt/estia/edu/cirep.htm>), καθώς και στην ιστοσελίδα του Διατμηματικού Δημοτικού Συστήματος Πληροφόρησης - *Sistema Interdepartamental de Informação ao Cidadão - INFOCID* (<http://www.infocid.pt>)

Συνθήκες εργασίας

- ***Τρόποι εξεύρεσης εργασίας***

Για την αναζήτηση εργασίας έχετε στη διάθεσή σας περιθώριο τριών μηνών. Το χρονικό όριο αυτό μπορεί να παραταθεί αν αποδείξετε ότι αναζητείτε ακόμη εργασία και υπάρχει πιθανότητα να προσληφθείτε. Η πρόσβαση στην απασχόληση μπορεί να εξαρτάται από την κατοχή ορισμένων προσόντων ή πτυχίων, επαγγελματικής πείρας ή τη γνώση μιας γλώσσας.

Για θέματα εξεύρεσης εργασίας μπορείτε να αξιοποιήσετε τις ακόλουθες πηγές:

1. Κέντρα απασχόλησης σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο

- Επικοινωνήστε με τη κρατική υπηρεσία απασχόλησης το *Ίδρυμα Απασχόλησης και Επαγγελματικής Κατάρτισης - Instituto do Emprego e Formacao Profissional – IEFP* (<http://iefp.pt>)

Οι υπηρεσίες που παρέχει το IEFP περιλαμβάνουν κατάρτιση και εξεύρεση απασχόλησης. Επίσης περιλαμβάνουν επαγγελματικές πληροφορίες και καθοδήγηση, βοηθούν τους ανέργους να αυτοαπασχοληθούν.

- Ενημερωθείτε για την αγορά εργασίας από τα παρακάτω κέντρα απασχόλησης (<http://europa.eu.int/scadplus/citizens/el/pt/1055.htm>), τα οποία προσφέρουν ευρύ φάσμα ενεργών υπηρεσιών με σκοπό τη συμβουλή στην αναζήτηση εργασίας:

- Κέντρο απασχόλησης της Λισσαβόνας

Centro de Emprego de Lisboa

Rua Conde Redondo 129A

1150 Lisboa

tel.: 351-1-52.45.53

- Κέντρο απασχόλησης της Λισσαβόνας

Centro de Emprego de Lisboa

Rua das Pícolas 14

1050 Lisboa

tel.: 351-1-356.38.01

- Κέντρο απασχόλησης της Braga

Centro de Emprego de Braga

Rua 25 de Abril 457 – 1ª

4710 Braga

tel.: 351-53-61.32.55

- Κέντρο απασχόλησης του Porto

Centro de Emprego do Porto

Rua Guedes de Azevedo 212 – 1ª

4000 Porto

tel.: 351-2-200.33.53

- Κέντρο απασχόλησης της Coimbra
Centro de Emprego de Coimbra
Av. Fernao de Magalhaes
3000 Coimbra
tel.: 351-39-25.925
- Κέντρο απασχόλησης της Setubal
Centro de Emprego de Setubal
Rua Antonio Jose Baptista 88A
2910 Setubal
tel.: 351-65-53.51.01
- Κέντρο απασχόλησης της Braganca
Centro de Emprego de Braganca
Forte Sao Joao de Deus
5300 Braganca
tel.: 351-73-33.13.45
- Κέντρο απασχόλησης της Guimaraes
Centro de Emprego de Guimaraes
Largo do Tourel 27
4800 Guimaraes
tel.: 351-53-51.48.00
- Κέντρο απασχόλησης της Aveiro
Centro de Emprego de Aveiro
Praca Marques de Pombal 4-2s
3800 Aveiro
tel.: 351-34-29.252

2. Portal EURES

- Επισκεφθείτε την ιστοσελίδα της βάσης δεδομένων *EURES Job-search* (<http://europa.eu.int/eures>), όπου θα βρείτε ανακοινώσεις από τις ευρωπαϊκές υπηρεσίες για κενές θέσεις εργασίας. Σε αυτόν τον ιστοχώρο μπορείτε επίσης να καταχωρήσετε το βιογραφικό σας σημείωμα για να το δουν πιθανοί εργοδότες.

3. Άλλες Πηγές (ημερήσιος τύπος, υπηρεσίες πληροφόρησης, εκθέσεις)

- Ελέγξτε τις αγγελίες προσφοράς εργασίας στον ημερήσιο και εβδομαδιαίο τύπο ευρείας κυκλοφορίας, ιδιαίτερα τις Κυριακές (τον οποίο συνήθως λαμβάνουν σε τακτά χρονικά διαστήματα οι κυριότερες δημόσιες βιβλιοθήκες). Επίσης πολλά εξειδικευμένα περιοδικά δημοσιεύουν αγγελίες για συγκεκριμένους επαγγελματικούς κλάδους.
- Να επισκεφθείτε την ετήσια έκθεση ενημέρωσης του κοινού, που λαμβάνει χώρα στη Λισσαβόνα, προς τα τέλη του έτους. Την έκθεση διεξάγει η φοιτητική οργάνωση IAESTE και ο βελγικός όμιλος Co-Media στη Σχολή Μηχανικής του Τεχνικού Πανεπιστημίου της Λισσαβόνας, με κυβερνητική υποστήριξη. Ο κύριος στόχος είναι η προβολή των επιχειρήσεων, αλλά ταυτόχρονα μπορείτε να ενημερωθείτε για τις κενές θέσεις εργασίας.

- **ανεργία, επίδομα ανεργίας**

Η ανεργία στην Πορτογαλία αγγίζει το 7,4% του ενεργού πληθυσμού της χώρας, ενώ οι μακροχρόνιοι άνεργοι φτάνουν στο 35,5%. Την πρώτη θέση με ποσοστό ανεργίας 5,5% κατέχουν οι απόφοιτοι της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Τους ακολουθούν οι απόφοιτοι της υποχρεωτικής εκπαίδευσης (δηλ. απόφοιτοι δημοτικού και γυμνασίου) με ποσοστό 5%. Οι απόφοιτοι της επαγγελματικής (μετά την δευτεροβάθμια) εκπαίδευσης καταλαμβάνουν το 3,5%. Το μικρότερο ποσοστό ανεργίας 3% ανήκει στους απόφοιτους της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

- **Επιδόματα ανεργίας**

Ο ενδιαφερόμενος για επίδομα ανεργίας μπορεί να ζητήσει την μεταφορά των επιδομάτων από την πατρίδα του, αλλά θα πρέπει να κάνει αυτό πριν αναχωρήσει από αυτήν (τρεις μήνες κατ' ανώτατο όριο και κανονικά μόνο για τα βασικά επιδόματα). Επιπλέον πρέπει να είναι εγγεγραμμένος ως άνεργος τουλάχιστον για 4 εβδομάδες και να ενημερώσει το τοπικό γραφείο 2-4 εβδομάδες πριν την αναχώρησή του, ώστε να συμπληρώσει τα κατάλληλα έγγραφα.

Στην Πορτογαλία υπάρχουν οι εξής περιπτώσεις χορήγησης επιδομάτων ανεργίας:

1. Επίδομα ανεργίας (για εργαζόμενους που απολύθηκαν πρόσφατα)
2. Κοινωνικό επίδομα ανεργίας (για μακροχρόνιους ανέργους)
3. Μερικό επίδομα ανεργίας (για εργαζόμενους που παίρνουν ήδη επίδομα ανεργίας ενώ βρίσκουν εργασία μερικής απασχόλησης)

Για να έχει κανείς δικαίωμα στο επίδομα ανεργίας υποχρεούται να γραφτεί στο *Κέντρο Απασχόλησης - Centro de Emprego* της περιοχής κατοικίας εντός 90 ημερών από την ημερομηνία που έμεινε άνεργος.

Οι αιτήσεις για την χορήγηση επιδομάτων ανεργίας θα πρέπει να απευθύνονται στο τοπικό *Κέντρο Κοινωνικής Ασφάλισης – CRSS / Centro Regionais de Seguranca Social*, (βλ. <http://www.seg-social.pt>) μέσα στο ίδιο χρονικό διάστημα. Δικαίωμα λήψης επιδόματος ανεργίας έχουν όσοι έχουν συμπληρώσει τουλάχιστον 540 εργάσιμες μέρες εντός 2 ετών.

Για να έχει κανείς δικαίωμα για το κοινωνικό επίδομα ανεργίας θα πρέπει να έχει συμπληρώσει 180 εργάσιμες μέρες εντός του έτους που αιτείται. Ωστόσο το επίδομα αυτό χορηγείται μόνο σε εργαζόμενους στους οποίους το μέσο κατακεφαλήν οικογενειακό εισόδημα δεν υπερβαίνει το 80% του κατώτερου μισθού.

Το μερικό επίδομα ανεργίας χορηγείται σε εξαιρετικές περιπτώσεις που αφορούν την λήψη επιδόματος ανεργίας κατά την ένταξη σε εργασία μερικής απασχόλησης, Ο μισθός σε αυτή την εργασία μερικής απασχόλησης δεν θα πρέπει να είναι μεγαλύτερος από το επίδομα ανεργίας και ο χρόνος απασχόλησης θα πρέπει να κυμαίνεται μεταξύ του 20% και 75% του χρόνου πλήρους απασχόλησης.

□ Διάρκεια επιδομάτων

- Το *επίδομα ανεργίας* χορηγείται για διάστημα μεταξύ 10 και 30 μηνών. Ο χρόνος αυτός εξαρτάται από την ηλικία του εργαζόμενου.
- Το *κοινωνικό επίδομα ανεργίας* χορηγείται με τον ίδιο τρόπο με εξαίρεση όταν αυτό πληρώνεται αμέσως μετά τη λήξη της περιόδου κατά της διάρκειας της οποίας το επίδομα ανεργίας πρέπει να καταβληθεί. Σ' αυτή την περίπτωση το επίδομα αυτό μειώνεται κατά τα 50%. Αυτό το διάστημα καθορίζεται σε 15 μήνες για τα άτομα ηλικίας μεταξύ 45-54 ετών. Τα άτομα τα οποία είναι πάνω

των 55 χρονών συνεχίζουν να λαμβάνουν το επίδομα ανεργίας μέχρι τα 60, ηλικίας στην οποία συνταξιοδοτούνται.

- Η περίοδος του *επιδόματος μερικής απασχόλησης* αρχίζει από την ημερομηνία έναρξης της εργασίας μερικής απασχόλησης μέχρι το τέλος της περιόδου του επιδόματος ανεργίας που είχε πάρει προηγουμένως .
- Ποσά επιδόματος
 - Ημερήσια παροχή *επιδόματος ανεργίας* υπολογίζεται ως το 65% του μέσου όρου του εργατομισθίου που είχε ο εργαζόμενος τους τελευταίους 12 μήνες πριν από τον 2ο μήνα που έμεινε άνεργος. Ωστόσο δεν θα πρέπει σε καμία περίπτωση να είναι μικρότερο από το κατώτερο ημερομίσθιο ούτε και μεγαλύτερο από το τριπλάσιο του κατώτατου ημερομισθίου.
 - Το *κοινωνικό επίδομα ανεργίας* μπορεί να κυμαίνεται από 80-100% του κατώτατου ημερομισθίου και εξαρτάται από το μέγεθος της οικογένειας. Ως τόσο δεν θα πρέπει να ξεπερνά το μέσο όρο του επιδόματος ασθένειας.
 - Το *επίδομα μερικής απασχόλησης* είναι ίσον με τη διαφορά ανάμεσα στο επίδομα ανεργίας και στην αμοιβή μερικής απασχόλησης επαυξημένο κατά 25%

Τα επιδόματα χορηγούνται σε μηνιαία βάση σε μια μόνο πληρωμή.

- ***Δικαιώματα εργαζομένων (ώρες εργασίας, επίσημες αργίες, άδεια, παροχές)***

Η μέγιστη εβδομαδιαία απασχόληση είναι 40 ώρες. Μπορεί όμως η εβδομαδιαία απασχόληση να υπολογίζεται με βάση το σύνολο των ωρών εργασίας για 4 τέσσερις μήνες. Σ' αυτή την περίπτωση ο ημερήσιος χρόνος απασχόλησης δεν πρέπει να υπερβαίνει τις 10 ώρες και ο εβδομαδιαίος τις 50 ώρες αντίστοιχα.

Οι ώρες εργασίας που υπολογίζονται είναι αυτές κατά τις οποίες ο εργαζόμενος είναι στη διάθεση του εργοδότη. Το διάλειμμα διαρκεί από 1 έως 2 ώρες την ημέρα και η απασχόληση δεν πρέπει να είναι συνεχόμενη πάνω από 5 ώρες (δεν ισχύει για τους διευθυντές). Ο χρόνος ανάμεσα σε δύο βάρδιες είναι 12 ώρες αλλά μπορεί να είναι μικρότερος κατόπιν συμφωνίας.

Υπερωριακές θεωρούνται οι ώρες εργασίας μετά το πέρας του ωραρίου του κάθε εργαζόμενου. Οι έγκυες γυναίκες και αυτές που έχουν παιδιά ηλικίας μέχρι 11 μηνών καθώς και οι ανάπηροι δεν είναι υποχρεωμένοι να δουλεύουν υπερωρίες. Οι υπερωρίες είναι το ελάχιστο 2 ώρες την ημέρα και 200 ώρες τον χρόνο. Η πρώτη ώρα της υπερωριακής απασχόλησης πληρώνεται με το 150% της κανονικής αμοιβής και οι υπόλοιπες με το 175%. Υπερωρίες που δουλεύονται στα ρεπό ή στις δημόσιες αργίες πληρώνονται με το 200% της κανονικής αμοιβής.

Όλοι οι εργαζόμενοι δικαιούνται ετήσια άδεια η οποία διαρκεί 22 μέρες. Όσοι δεν έχουν συμπληρώσει ένα χρόνο εργασίας δικαιούνται δύο μέρες άδεια για κάθε μήνα που εργάστηκαν. Η άδεια μπορεί να λαμβάνεται σε μία περίοδο ή τμηματικά. Ο εργαζόμενος πρέπει να έρθει σε συμφωνία με τον εργοδότη σε περίπτωση που δεν θα πάρει συνεχόμενη την άδειά του γνωρίζοντας ότι η μία από τις περιόδους πρέπει να έχει διάρκεια το ελάχιστο 10 μέρες. Ο χρόνος της άδειας κανονίζεται κατόπιν συμφωνίας ανάμεσα στον εργοδότη και τον εργαζόμενο. Από την στιγμή που έχει καθοριστεί η περίοδος άδειας δεν μπορεί να αλλάξει εκτός εάν:

- Η εταιρεία το βρίσκει απαραίτητο. Σ' αυτήν την περίπτωση ο εργαζόμενος δικαιούται να πάρει τουλάχιστον τη μισή από την προγραμματισμένη του άδεια.
- Ο εργαζόμενος αρρωστήσει κατά την διάρκεια της άδειάς του. Σ' αυτήν την περίπτωση η άδεια διακόπτεται.

Κατά την διάρκεια των διακοπών οι εργαζόμενοι εξακολουθούν να λαμβάνουν τον κανονικό τους μισθό συν το επίδομα αδείας. Και τα δύο πρέπει να καταβάλλονται με την έναρξη της άδειας.

Επίσημες αργίες στην Πορτογαλία είναι δώδεκα και παρατίθενται παρακάτω:

- 1 1/1 – Νέο Έτος
- 2 Μεγάλη Παρασκευή
- 3 25/4 – Επέτειος της Απελευθέρωσης
- 4 1/5 – Πρωτομαγιά
- 5 10/6 – Ημέρα της Πορτογαλίας
- 6 Εορτή της Αγίας Δωρεάς (Corpus Christi)
- 7 15/8 – Κοίμηση της Θεοτόκου
- 8 5/10 – Ημέρα της Δημοκρατίας

- 9 1/11 –Των Αγίων Πάντων
- 10 1/12 – Ημέρα της Ανεξαρτησίας
- 11 8/12 – Της Αμώμου Συλλήψεως
- 12 25/12 - Χριστούγεννα

Στις παραπάνω δώδεκα δημόσιες αργίες προστίθενται άλλες δύο όπως οι Απόκριες και οι δημοτικές αργίες.

Για περισσότερες πληροφορίες που αφορούν τις συνθήκες εργασίας καθώς και τα δικαιώματα των εργαζομένων μπορείτε να απευθυνθείτε στις παρακάτω διευθύνσεις:

- Επιθεώρηση Εργασίας - IDICT / Instituto do Desenvolvimento e Inspeccao das Condiçoes de Trabalho

<http://www.idict.gov.pt>

- Δικτυακή πύλη Δημόσιας Διοίκησης της Πορτογαλίας -

INFOCID / Portal da Administracao Publica Portuguesa

<http://www.infocid.pt>

- **Εκπροσώπηση μηχανικών (σύλλογοι, οργανισμοί, επιμελητήρια)**

- *Τεχνικό Επιμελητήριο της Πορτογαλίας – Ordem dos Engenheiros ORDENG*
(<http://www.ordeng.pt>)

Το ORDENG είναι το αρμόδιο σώμα για ότι αφορά τον τίτλο, την αναγνώριση και την άδεια άσκησης επαγγέλματος του Μηχανικού. Ιδρύθηκε το 1869 με την ονομασία Associacao dos Engenheiros Civis Portugueses. Το 1936 ο οργανισμός απέκτησε τη σημερινή του δομή και το παρόν καταστατικό του ισχύει από το 1992. Οι δικαιοδοσίες του ORDENG επεκτείνονται στην ρύθμιση των νομικών θεμάτων που σχετίζονται με τα παραπάνω στη βελτίωση της επιστημονικής, επαγγελματικής και κοινωνικής θέσης του πορτογάλου μηχανικού και τέλος στη σύναψη διακρατικών σχέσεων και συνεργασιών που αφορούν τους μηχανικούς. Σ' αυτό ανήκουν όλοι οι κλάδοι των Μηχανικών και είναι οργανωμένο σε δώδεκα συλλόγους (Colegios):

- Colegio de Engenharia Agronomica
- Colegio de Engenharia Civil

- Colegio de Engenharia do Ambiente
 - Colegio de Engenharia Electrotecnica
 - Colegio de Engenharia Florestal
 - Colegio de Engenharia Geografica
 - Colegio de Engenharia Geologica e de Minas
 - Colegio de Engenharia Informatica
 - Colegio de Engenharia Mecanica
 - Colegio de Engenharia Metalurgica e Materiais
 - Colegio de Engenharia Naval
 - Colegio de Engenharia Quimica
-
- Σύλλογος Μηχανολόγων και Τεχνικών Πορτογαλίας – APET/Associacao Portuguesa de Engenheiros Technicos (<http://www.apet.pt>)
 - Σύλλογος Περιβαλλοντολόγων Μηχανικών Πορτογαλίας - Associacao Portuguesa de Engenheiros do Ambiente (<http://www.apea.pt>)
 - Επαγγελματικό Επιμελητήριο Αρχιτεκτόνων Πορτογαλίας – Ordem dos Arquitectos (<http://www.oasrs.org>)
 - Ένωση Αρχιτεκτόνων Πορτογαλίας – Associacao de Arquitectos Portugueses (<http://www.aap.pt>)
 - Σύλλογος Αρχιτεκτόνων Τοπίου Πορτογαλίας - Associacao Portuguesa de Arquitectos Paisagistas (<http://www.apap.pt>)

Αναγνώριση πτυχίων

Μηχανικοί

- **Σπουδές – τίτλοι – ειδικότητες**

Το εκπαιδευτικό σύστημα της Πορτογαλίας που αφορά το επάγγελμα του Μηχανικού διακρίνεται στο Πανεπιστήμιο και στις Πολυτεχνικές Σχολές.

Το Πανεπιστήμιο δίνει τον τίτλο του πτυχίου του Μηχανικού (licenciado) ύστερα από σπουδές διάρκειας 5 χρόνων. Στη συνέχεια και μετά από σπουδές 1 έως 1.5 χρόνο δίνεται ο μεταπτυχιακός τίτλος σπουδών (mestrado) και τέλος το διδακτορικό δίπλωμα (doutoramento) που αποκτιέται περίπου 5 χρόνια μετά την αποφοίτηση.

Το Πολυτεχνείο άρχισε να παρέχει τριτοβάθμια εκπαίδευση όταν οι πρώην βιομηχανικές σχολές μετατράπηκαν σε σχολές ανωτέρας εκπαίδευσης για τους μηχανικούς (ανάλογες με τα ΤΕΙ), οι οποίες είναι σήμερα τμήματα των Πολυτεχνικών Σχολών. Οι Πολυτεχνικές Σχολές εξασφάλιζαν καταρχήν τον τίτλο του Τεχνολόγου Μηχανικού το οποίο όμως ήταν κατωτέρου επιπέδου από το bachelor που αντιστοιχεί στις πανεπιστημιακές σπουδές. Συμπληρωματικά, με την απόκτηση ενός μεταπτυχιακού διπλώματος σπουδών (DESE) οι τεχνολόγοι μηχανικοί αποκτούσαν τον τίτλο του μηχανικού (licenciado).

Με την μεταρρύθμιση του Ν. 413 Α / 98 το καθεστώς αυτό άλλαξε με την προσθήκη δευτέρου επιπέδου σπουδών διετούς διάρκειας (licenciado), στο οποίο ο φοιτητής εισάγεται αμέσως μόλις περαιώσει επιτυχώς τον πρώτο τριετή κύκλο σπουδών (CESE)

Ο τίτλος του Μηχανικού αποδίδεται μόνον από το *Τεχνικό Επιμελητήριο της Πορτογαλίας (Ordem dos Engenheiros)* στους απόφοιτους των Πανεπιστημίων και στους απόφοιτους των Πολυτεχνείων που κατέχουν τον τίτλο σπουδών licenciado.

Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα σπουδών του Πανεπιστημίου και των Πολυτεχνικών Σχολών της Πορτογαλίας καλύπτει τις παρακάτω 17 ειδικότητες μηχανικών:

- Especializacao em Direccao e Gestao da Construcao
- Especializacao em Energia
- Especializacao em Engenharia Acustica
- Especializacao em Engenharia Aeronautica
- Especializacao em Engenharia Alimentar
- Especializacao em Engenharia de Climatizacao
- Especializacao em Engenharia de Seguranca
- Especializacao em Engenharia e Gestao Industrial
- Especializacao em Engenharia Sanitaria

- Especializacao em Engenharia Textil
- Especializacao em Estruturas
- Especializacao em Geotecnia
- Especializacao em Hidraulica e Recursos Hidricos
- Especializacao em Planeamento e Ordenamento do Territorio
- Especializacao em Sistemas de Informacao Geografica
- Especializacao em Telecomunicacoes
- Especializacao em Transportes e Vidas de Comunicacao
- **Άδεια άσκησης επαγγέλματος, φορείς και τρόπος που την παρέχουνε**

Για την εξάσκηση του επαγγέλματος του μηχανικού στην Πορτογαλία απαιτείται βάσει του νόμου να εγγραφεί ως μέλος του αντίστοιχου *Τεχνικού Επιμελητηρίου - Ordem dos Engenheiros*. Αυτό εξασφαλίζει στο μηχανικό σημαντικά επαγγελματικά δικαιώματα και κύρος. Δικαίωμα αίτησης μέλους στο Τεχνικό Επιμελητήριο έχουν οι κάτοχοι διπλώματος μηχανικού πανεπιστημιακής εκπαίδευσης ή ισότιμου πτυχίου βάσει του πορτογαλικού νόμου. Για να γίνει κανείς μέλος πρέπει να συμπληρώσει μία εκπαιδευτική περίοδο προκειμένου να δώσει τις εισαγωγικές εξετάσεις για τη χορήγηση άδειας άσκησης επαγγέλματος. Από την διαδικασία αυτή εξαιρούνται όσοι πληρούν ορισμένα αντικειμενικά κριτήρια τα οποία καθορίζονται από το Τεχνικό Επιμελητήριο Πορτογαλίας (Ο.Ε.) Τα κριτήρια αυτά βασίζονται στην ποιότητα των ακαδημαϊκών σπουδών των υποψηφίων μελών και αφορούν εκπαιδευτικά προγράμματα, τρόπους αξιολόγησης των φοιτητών κατά τις σπουδές τους κ.ά. Σήμερα το *Ordem dos Engenheiros* εξαιρεί όλους τους πτυχιούχους μηχανικούς αναγνωρισμένων σχολών, ενώ στο παρελθόν εξεταζόταν το πρόγραμμα σπουδών κάθε υποψηφίου ξεχωριστά.

- **Αναγνώριση και ισοτιμία πτυχίων**

Αρμόδια αρχή για την αναγνώριση του πτυχίου είναι το *Τεχνικό Επιμελητήριο Πορτογαλίας - Ordem dos Engenheiros* (<http://www.ordeng.pt>). Αντικείμενο της αναγνώρισης αποτελεί ο τίτλος ή το σύνολο των τίτλων που δίνουν πρόσβαση στο επάγγελμα του μηχανικού στο κράτος μέλος προέλευσης.

Κατά την υποβολή της αίτησης αναγνώρισης του πτυχίου πιθανόν να σας ζητηθούν τα παρακάτω έγγραφα:

- πιστοποιητικό ιθαγένειας
- τίτλοι και πτυχία
- πιστοποιητικό σχετικά με τη διάρκεια και το περιεχόμενο της εκπαίδευσής σας
- ενδεχομένως βιογραφικό σημείωμα
- σε περίπτωση αμφιβολίας, μπορεί να σας ζητηθεί πιστοποιητικό από αρμόδια αρχή της χώρας σας που να βεβαιώνει ότι, βάσει των πτυχίων σας, διαθέτετε όλα τα απαραίτητα προσόντα για να ασκήσετε το επάγγελμα του μηχανικού
- πιστοποιητικό που να βεβαιώνει ότι το μεγαλύτερο μέρος της εκπαίδευσής σας πραγματοποιήθηκε στην Ευρωπαϊκή Ένωση, σε περίπτωση που το πτυχίο χορηγήθηκε από χώρα στην οποία το επάγγελμα υπόκειται σε κανόνες
- πιστοποιητικό από αρμόδια αρχή της χώρας σας που να βεβαιώνει ότι διαθέτετε τρία έτη επαγγελματικής πείρας (μόνο στην περίπτωση που έχετε λάβει το πτυχίο σας σε τρίτη χώρα)
- πιστοποιητικό που να βεβαιώνει ότι ασκήσατε το επάγγελμα του μηχανικού για δύο έτη, κατά τη διάρκεια των δέκα τελευταίων ετών (μόνο στην περίπτωση όπου το επάγγελμα δεν υπόκειται σε κανόνες στην χώρα προέλευσης).

Θα πρέπει να υποβάλετε τα πρωτότυπα έγγραφα με αντίγραφα ή αντίγραφα επικυρωμένα από πορτογαλική προξενική αρχή στη χώρα σας ή από οποιαδήποτε άλλη αρμόδια αρχή για την επικύρωση αυτών των αντιγράφων. Θα σας ζητηθεί επίσημη μετάφραση στα πορτογαλικά.

Οι αρχές της χώρας υποδοχής έχουν προθεσμία τεσσάρων μηνών για να απαντήσουν στην αίτησή σας για αναγνώριση. Σε περίπτωση άρνησης, η απόφαση θα πρέπει να είναι αιτιολογημένη και να σας δίνεται η δυνατότητα προσφυγής στη δικαιοσύνη σύμφωνα με τους ισχύοντες κανόνες στη χώρα υποδοχής.

Μετά την αναγνώριση των πτυχίων σας, μπορείτε να υποβάλετε υποψηφιότητα για θέση μηχανικού όπως και οι κάτοχοι εθνικών πτυχίων: με τα ίδια δικαιώματα και τις ίδιες υποχρεώσεις.

Αρχιτέκτονες

Στην Πορτογαλία σύμφωνα με έρευνα που έγινε το 2000¹ δραστηριοποιούνται επαγγελματικά 10.377 που αντιστοιχεί στο 1,036% του συνολικού πληθυσμού της χώρας.

¹COAC « International professional practice : Portugal », 2000

- **Σπουδές – τίτλοι – ειδικότητες**

Οι σπουδές των Αρχιτεκτόνων ακολουθούν το γενικό εκπαιδευτικό σύστημα που περιγράφηκε στην περίπτωση των Μηχανικών. Ορισμένοι από τους τομείς απασχόλησης των Αρχιτεκτόνων:

- Περιβάλλον και Πολεοδομία
- Κτίρια – Αστικοποίηση
- Πολιτιστική κληρονομιά

- **Άδεια άσκησης επαγγέλματος, φορείς και τρόπος που την παρέχουνε**

Για την άσκηση του επαγγέλματος του Αρχιτέκτονα στην Πορτογαλία απαιτείται βάσει του νόμου να εγγραφεί ως μέλος του αντίστοιχου *Επαγγελματικού Επιμελητηρίου Αρχιτεκτόνων Πορτογαλίας – Ordem dos Arquitectos* (<http://www.oasrs.org>).

Για να αποκτήσει κανείς άδεια άσκησης επαγγέλματος θα πρέπει να ολοκληρώσει ένα σύνολο εξετάσεων και διαδικασιών αξιολόγησης, οι οποίες μεταξύ των άλλων περιλαμβάνουν και επίδειξη αρχιτεκτονικών σχεδίων σε επιτροπές αξιολογητών σύμφωνα με το Αρθ. 42 του νόμου 176/98. Η διαδικασία απόκτησης άδειας περιλαμβάνει δύο στάδια:

A. Το στάδιο δοκιμασίας του υποψήφιου, στο οποίο περιλαμβάνονται όλες οι προβλεπόμενες από τον Νόμο διαδικασίες αξιολόγησης που αναφέρθηκαν προηγουμένως

B. Η τελική εξέταση

Οι υποψήφιοι που έχουν τελειώσει σχολές αναγνωρισμένες από το κράτος ως το 2007 απαλλάσσονται από την τελική εξέταση, αλλά όχι από την υπόλοιπη διαδικασία αξιολόγησης του συστήματος που περιγράφηκε προηγουμένως.

- **Αναγνώριση και ισοτιμία πτυχίων**

Το επάγγελμα του αρχιτέκτονα στην Ευρωπαϊκή Ένωση καλύπτεται από την οδηγία 85/384/ΕΟΚ του Συμβουλίου. Για την αναγνώρισή του βάση της οδηγίας αυτής, τα σχετικά τυπικά προσόντα θα πρέπει να προβλέπονται στο άρθρο 11 της οδηγίας ή στην ανακοίνωση που προβλέπεται από το άρθρο 7. Ωστόσο, η εν λόγω οδηγία δεν περιέχει πλήρη εναρμόνιση της εκπαίδευσης για αρχιτέκτονες. Μπορούν συνεπώς να υπάρχουν και άλλα προγράμματα σπουδών εκπαίδευσης για αρχιτέκτονες, που δεν συμφωνούν με την οδηγία αυτή, αλλά είναι απόλυτα νόμιμες. Οι σπουδές αυτές (και τα σχετικά πτυχία που τις επιβεβαιώνουν) μπορούν να αναγνωριστούν βάσει του άρθρου 52 της συνθήκης ΕΚ όπως ερμηνεύθηκε από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο στην απόφασή του της 7ης Μαΐου 1991 στην υπόθεση C-340/89 «Βλασσοπούλου». Σύμφωνα με τη νομολογία αυτή το κράτος μέλος υποδοχής είναι υποχρεωμένο να λάβει υπόψη τα πτυχία, πιστοποιητικά και άλλους τίτλους που κατέχει ο υποψήφιος καθώς και την επαγγελματική του πείρα.

Εάν αυτά τα τυπικά προσόντα ισοδυναμούν με αυτά που απαιτεί η εθνική νομοθεσία για την άσκηση του επαγγέλματος του αρχιτέκτονα θα πρέπει να παρέχεται η ίδια άδεια και στον μετανάστη. Σε περίπτωση που δεν συμβαίνει κάτι τέτοιο, θα πρέπει να του δοθεί η δυνατότητα να καλύψει τα κενά της εκπαίδευσής του. Η οποιαδήποτε διοικητική απόφαση θα πρέπει να είναι αιτιολογημένη και να δίνει τη δυνατότητα δικαστικής προσφυγής ώστε να ελεγχθεί αν είναι σύμφωνη με το κοινοτικό δίκαιο.

Η αναγνώριση που προβλέπεται από την οδηγία (καθώς και αυτή που βασίζεται απευθείας στο άρθρο 52 της συνθήκης ΕΚ) δεν ισχύει για πτυχία που έχουν αποκτηθεί από υπηκόους της Κοινότητας σε κράτος μέλος της Ένωσης. Όταν το πτυχίο έχει αποκτηθεί σε τρίτη χώρα η αναγνώρισή του είναι προαιρετική και εμπίπτει στην αρμοδιότητα κάθε κράτους μέλους. Η αναγνώριση ενός πτυχίου τρίτης χώρας από ένα κράτος μέλος δεν υποχρεώνει και τα άλλα κράτη μέλη να αναγνωρίσουν το πτυχίο αυτό.

Ο νομικός ορισμός της αρχιτεκτονικής καθώς και το νομικό καθεστώς του επαγγέλματος του αρχιτέκτονα (για παράδειγμα δικαιώματα, υποχρεώσεις, αρμοδιότητες, ασυμβίβαστο) καθορίζονται από την εθνική νομοθεσία του κράτους μέλους υποδοχής. Συνεπώς, το νομικό καθεστώς του μετανάστη θα είναι το ίδιο με αυτό των επαγγελματιών που έχουν αποκτήσει τα τυπικά προσόντα τους στο κράτος μέλος υποδοχής. Αυτό μπορεί να έχει ως συνέπεια να μην διαθέτει ο μετανάστης στο κράτος υποδοχής ορισμένες αρμοδιότητες που είχε στο κράτος μέλος καταγωγής ή προέλευσης.

Για την αναγνώριση του πτυχίου η αρμόδια αρχή είναι η Ένωση Αρχιτεκτόνων Πορτογαλίας – *Associação dos Arquitectos Portugueses* (<http://www.aap.pt>)

Ο φάκελος αίτησης εγγραφής θα πρέπει να περιλαμβάνει τα ακόλουθα δικαιολογητικά:

- πρωτότυπο ή επικυρωμένο αντίγραφο του πτυχίου
- αντίγραφο ποινικού μητρώου
- δήλωση διαμονής στην Πορτογαλία
- επικυρωμένο αντίγραφο δελτίου ταυτότητας ή διαβατηρίου

Σε ορισμένες περιπτώσεις μπορεί να σας ζητηθεί επίσημη μετάφραση. Η απόφαση θα πρέπει να ληφθεί εντός τριών μηνών το αργότερο μετά την παρουσίαση του πλήρους φακέλου σας. Σε περίπτωση αρνητικής απόφασης, έχετε το δικαίωμα να καταθέσετε δικαστική προσφυγή.

Για να συμβουλευτείτε τον κατάλογο πτυχίων σχολών αναγνωρισμένων από τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης μπορείτε να επισκεφθείτε την ακόλουθη ηλεκτρονική διεύθυνση: <http://citizens.eu.int/cgi-bin/fsprint.cgi>

- **επαγγελματικά δικαιώματα αρχιτεκτόνων**

Τα επαγγελματικά δικαιώματα των αρχιτεκτόνων διέπονται από την ακόλουθη νομοθεσία που καθορίζει και το νομικό καθεστώς του κλάδου:

- 1 Γενικός νόμος για τα επαγγελματικά δικαιώματα των αρχιτεκτόνων, Ν. 176/98
- 2 Κανονισμός εγγραφής μέλους στο σύλλογο αρχιτεκτόνων (12/2/2000)
- 3 Κανονισμός δεοντολογίας (9/9/2001)

Εργασιακές σχέσεις

- **Μηχανικοί**

Οι μηχανικοί στην Πορτογαλία μπορούν να απορροφηθούν στις κατασκευές, στη βιομηχανία, σε ιδιωτικές εταιρείες, στο δημόσιο τομέα, στην τριτοβάθμια εκπαίδευση ή να ασκήσουν ελεύθερο επάγγελμα.

Στο δημόσιο τομέα οι μισθοί καθορίζονται από συλλογικές συμβάσεις εργασίας, ενώ στον ιδιωτικό καθορίζονται από την ελεύθερη αγορά. Ο Κώδικας Αμοιβών Μελετών Ιδιωτικών και Δημοσίων Έργων τηρείται υποχρεωτικά για τον δημόσιο και ιδιωτικό τομέα. Ο επίσημος φορέας επόπτευσης δημοσίων και ιδιωτικών έργων είναι το Υπουργείο Δημοσίων Έργων, Μεταφορών και Οικιστικής Ανάπτυξης– Ministerio das Obras Publicas, Transportes e Habitacao (<http://www.governo.gov.pt/portal/en>). Για να αναλάβει κανείς μια μελέτη δημοσίου έργου είναι απαραίτητο να εγγραφεί στα Μητρώα Μελετητών του παραπάνω Υπουργείου.

Αρχιτέκτονες

Η πορτογαλική κυβέρνηση ορίζει τον κώδικα αμοιβών για τους αρχιτέκτονες, ο οποίος τηρείται υποχρεωτικά για το δημόσιο τομέα και λαμβάνεται υπόψη (χωρίς να είναι υποχρεωτικό) για τα ιδιωτικά έργα. Ο σύλλογος αρχιτεκτόνων συνιστά την υιοθέτησή του και στα ιδιωτικά συμβόλαια και μελετά νέες μορφές εργασιακών σχέσεων. Επίσης ο Σύλλογος Αρχιτεκτόνων χορηγεί υποχρεωτικές βεβαιώσεις ότι ο αρχιτέκτονας που αναλαμβάνει συγκεκριμένα τεχνικά έργα, έχει όλες εκείνες τις προϋποθέσεις που ορίζει ο νόμος για την άσκηση του επαγγέλματός του. Η βεβαίωση αυτή συμπεριλαμβάνεται στον φάκελο αρχιτεκτονικού σχεδιασμού που υποβάλλεται στις υπηρεσίες τοπικής αυτοδιοίκησης. Παρόλο όμως που ο Νόμος 176/98 ορίζει ρητά τα παραπάνω, εξαιτίας παλαιότερης νομοθεσίας που είναι ακόμη σε ισχύ ορισμένες υπηρεσίες τοπικής αυτοδιοίκησης εξακολουθούν και σήμερα να δέχονται την υποβολή των σχετικών φακέλων και από άλλους συναφείς επαγγελματικούς κλάδους. Ο Σύλλογος Αρχιτεκτόνων καταβάλλει σημαντικές προσπάθειες για την θεραπεία του προβλήματος αυτού.

Οι αρχιτέκτονες στην Πορτογαλία έχουν δικαίωμα να αναλαμβάνουν δραστηριότητες όπως οι ακόλουθες:

- Σχεδιασμός και μελέτες κτιρίων
- Μελέτες σκοπιμότητας
- Σύνταξη τεχνικών κειμένων που σχετίζονται με τον σχεδιασμό
- Έλεγχος των κατασκευαστικών δαπανών
- Διαχείριση, επίβλεψη και συντονισμός κατασκευαστικών έργων
- Πολεοδομικός σχεδιασμός και ανάπτυξη
- Περιφερειακός και εθνικός σχεδιασμός

- Σχεδιασμός τοπίου
- Σχεδιασμός εσωτερικών χώρων
- Σχεδιασμός επίπλων
- Παροχή υπηρεσιών ως συμβούλου ή ειδικού για θέματα συναφή με την επιστήμη του αρχιτέκτονα

Ασφάλιση

Το γενικό καθεστώς συστήματος κοινωνικής ασφάλισης της Πορτογαλίας περιλαμβάνει την προστασία των ακόλουθων περιπτώσεων:

- υγειονομική περίθαλψη
- επίδομα μητρότητας
- επίδομα προσωρινής ανικανότητας και μόνιμης αναπηρίας
- σύνταξη γήρατος και παροχές σε περίπτωση θανάτου
- επίδομα ανεργίας και οικογενειακό επίδομα

Τα έντυπα «τύπου Ε» χρησιμοποιούνται για την παροχή υπηρεσιών κοινωνικής ασφάλισης στο εξωτερικό. Τα σημαντικότερα είναι η κατηγορία Ε 100 για επιδόματα ασθενείας και μητρότητας, η κατηγορία Ε 200 για συντάξεις, η κατηγορία Ε 300 για επιδόματα ανεργίας και η κατηγορία Ε 400 για οικογενειακά επιδόματα. Για τη χορήγηση των παροχών αυτών ο ασφαλιζόμενος θα πρέπει να υποβάλει τα απαιτούμενα από τον αρμόδιο οργανισμό κοινωνικής ασφάλισης έντυπα. Θα πρέπει επίσης να είναι κάτοχος έγκυρου διαβατηρίου ή δελτίου ταυτότητας, αντιγράφου του πιστοποιητικού γέννησης, αντιγράφου της ληξιαρχικής πράξης γάμου ή του πιστοποιητικού γεννήσεως ενός παιδιού.

□ Εγγραφή στην κοινωνική ασφάλιση

Όσον αφορά τους μισθωτούς εργαζομένους, η εργοδοσία υποχρεούται να προβεί στη σχετική εγγραφή στο Περιφερειακό Κέντρο Κοινωνικής Ασφάλισης – CRSS / *Centro Regionais de Seguranca Social* (βλ. <http://www.seg-social.pt>) της περιοχής (<http://www.coac.net>) εγκατάστασης του εργοδότη. Στην περίπτωση που δεν γίνει αυτό, ο εργαζόμενος δικαιούται να υποβάλει προσωπικά τη σχετική αίτηση που περιέχει τα στοιχεία του, με συνημμένο φωτοαντίγραφο του δελτίου ταυτότητας, στο αρμόδιο περιφερειακό κέντρο, αναφέροντας το όνομα και τη διεύθυνση του εργοδότη.

Η εγγραφή στα καθεστώτα κοινωνικής ασφάλισης απαιτεί καταβολή των εισφορών εκ μέρους της εργοδοσίας και εκ μέρους του εργαζομένου που αντιστοιχούν σε συγκεκριμένο ποσοστό του μισθού που καθορίζεται από το νόμο. Οι εισφορές καταβάλλονται στο σύνολό τους από την εργοδοσία που κατακρατεί από το μισθό του εργαζομένου το ανάλογο τμήμα.

Οι μη μισθωτοί εργαζόμενοι οφείλουν να εγγραφούν προσωπικά στο κέντρο CRSS της περιοχής της κατοικίας τους , υποβάλλοντας απαραίτητως τα ακόλουθα έγγραφα:

- αίτηση που θα περιέχει τα προσωπικά τους στοιχεία
- δήλωση έναρξης επαγγελματικής δραστηριότητας
- φωτοαντίγραφο του δελτίου ταυτότητας
- φωτοαντίγραφο της φορολογικής δήλωσης

Οι εργαζόμενοι αυτοί καταβάλλουν εισφορές που αντιστοιχούν σε ποσοστό μίας συμβατικής αμοιβής που επιλέγεται από τον εργαζόμενο μεταξύ συγκεκριμένων κλιμακίων τα οποία καθορίζονται από το νόμο. Το ποσοστό αυτό ποικίλλει αναλόγως του πλαισίου των παροχών που επιλέγεται από τον εργαζόμενο.

Η πορτογαλική νομοθεσία σχετικά με τα καθεστώτα κοινωνικής ασφάλισης περιλαμβάνει ποικίλα νομοθετικά κείμενα αναλόγως του κλάδου ασφάλισης και της κατηγορίας των εν λόγω εργαζομένων. Τα δύο βασικά νομοθετικά κείμενα είναι:

- *Βασικός Νόμος Κοινωνικής Ασφάλισης - Lei de Bases da Seguranna Social (N.28/84)*
- *Βασικός Νόμος Υγειονομικής Περίθαλψης - Lei de Bases da Saíde (N.48/90)*

Φορολόγηση

Οι μόνιμοι κάτοικοι της Πορτογαλίας οφείλουν να καταβάλουν φόρο εισοδήματος για όλα τα εισοδήματα που αποκτούν στην Πορτογαλία και στην αλλοδαπή. Πάντως, η Πορτογαλία έχει συνάψει συμφωνίες με άλλα κράτη μέλη προκειμένου να αποφευχθούν οι περιπτώσεις διπλής φορολογίας επί του ίδιου εισοδήματος. Για τα εισοδήματα που έχουν αποκτήσει οι φορολογούμενοι σε άλλο κράτος μέλος,

υποχρεούνται να καταβάλουν φόρο για τα εν λόγω εισοδήματα μόνο σε αυτό το κράτος μέλος.

Για τους μισθωτούς, ο εργοδότης παρακρατεί φόρο εισοδήματος από τον μισθό ή τις αμοιβές και τον καταβάλει για λογαριασμό τους στις φορολογικές αρχές. Το σχετικό ποσό θα αφαιρεθεί από το τελικό ύψος του οφειλόμενου φόρου εισοδήματος. Για ορισμένους μισθωτούς, π.χ. ορισμένες κατηγορίες αγάμων, διαζευγμένων ή ευρισκόμενων εν διαστάσει φορολογούμενων, η κράτηση του φόρου στην πηγή εκ μέρους του εργοδότη καλύπτει πλήρως τον οφειλόμενο φόρο εισοδήματος και συνεπώς δεν απαιτείται η συμπλήρωση φορολογικής δήλωσης.

Οι αυτοαπασχολούμενοι οφείλουν να καταβάλουν τρεις προκαταβολές κατά τη διάρκεια του φορολογικού έτους έναντι της τελικής τους φορολογικής υποχρέωσης για το έτος αυτό. Κάθε προκαταβολή ισοδυναμεί με το 25% της φορολογικής υποχρέωσης κατά το προηγούμενο έτος για το αντίστοιχο είδος εισοδήματος. Θα πρέπει επίσης να συμπληρώσουν φορολογική δήλωση μετά τη λήξη του φορολογικού έτους. Βάσει της φορολογικής δήλωσης εκδίδεται εκκαθαριστικό σημείωμα στο οποίο θα αναγράφεται ο οφειλόμενος φόρος, ή το ποσό του φόρου που θα επιστραφεί. Τόσο για τις πληρωμές όσο και για τις επιστροφές φόρου εφαρμόζονται τόκοι υπερημερίας.

Οι φορολογούμενοι στην Πορτογαλία έχουν το δικαίωμα υποβολής ένστασης σε περίπτωση που αμφισβητούν το εκκαθαριστικό σημείωμα.

Για απλά ερωτήματα και περαιτέρω πληροφοριακά στοιχεία ο ενδιαφερόμενος μπορεί να συμβουλευθεί την φορολογική υπηρεσία στις οποίες την αρμοδιότητα υπάγεται. Για ποιά λεπτομερείς συμβουλές συνήθως απευθύνονται σε λογιστή ή δικηγόρο ειδικευμένο σε θέματα φορολογίας ή στην *Γενική Διεύθυνση Φορολογίας του Υπουργείου Οικονομικών της Πορτογαλίας - Direcção-Geral das Contribuições e Impostos Serviço de Apoio ao Contribuinte* (<http://www.min-financas.pt>)

Παραμεθόριοι εργαζόμενοι

Η ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων στο εσωτερικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης εφαρμόζεται στους «παραμεθόριους εργαζομένους», δηλαδή τα άτομα τα οποία εργάζονται σε κάποια χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης διαφορετική από εκείνη στην οποία διαμένουν. Ως παραμεθόριος εργαζόμενος νοείται οποιοδήποτε

πρόσωπο το οποίο, ενώ έχει την κατοικία του σε κάποιο κράτος μέλος, στο οποίο συνήθως επιστρέφει καθημερινά ή τουλάχιστον μία φορά την εβδομάδα, εργάζεται σε άλλο κράτος μέλος. Λόγω της ειδικής κατάστασης των παραμεθόριων εργαζομένων, οι οποίοι απασχολούνται σε μία χώρα διαφορετική από εκείνη της κατοικίας τους, το κοινοτικό δίκαιο δεν απαιτεί από την χώρα εργασίας την έκδοση αδειών παραμονής. Πάντως, οι αρμόδιες αρχές είναι δυνατόν να εκδίδουν μια ειδική άδεια. Τρία κράτη μέλη (Βέλγιο, Ισπανία και Ιταλία) έχουν μέχρι σήμερα χρησιμοποιήσει τη δυνατότητα αυτή.

Οι κοινοτικοί κανόνες για την κοινωνική ασφάλιση περιλαμβάνουν συγκεκριμένες διατάξεις για τους παραμεθόριους εργαζομένους. Ως παραμεθόριος εργαζόμενος, καλύπτεστε από την ευρωπαϊκή νομοθεσία περί κοινωνικής ασφάλισης κατά τον ίδιο τρόπο όπως και οι υπόλοιπες κατηγορίες προσώπων που αναφέρονται στις διατάξεις αυτές. Ωστόσο, ισχύουν ειδικοί κανόνες για τις παροχές ασθένειας και τα επιδόματα ανεργίας. Δικαιούσθε να λάβετε παροχές ασθένειας σε είδος είτε στη χώρα διαμονής σας είτε στη χώρα εργασίας σας. Εάν έχετε καταχωρηθεί ως άνεργος, μπορείτε να ζητήσετε επίδομα ανεργίας μόνο στη χώρα διαμονής.

Ο φόρος εισοδήματος δεν είναι εναρμονισμένος σε κοινοτικό επίπεδο. Εξακολουθεί να διέπεται από τις επιμέρους εθνικές νομοθεσίες και από πολυάριθμες διμερείς συμφωνίες με σκοπό την αποφυγή διπλής φορολογίας. Ως αποτέλεσμα των φορολογικών συμφωνιών που έχουν συναφθεί μεταξύ των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το εισόδημα που αποκτάται από τους παραμεθόριους εργαζομένους μπορεί να φορολογηθεί σε μία ή και στις δύο υπό εξέταση χώρες. Ο φόρος που καταβάλλεται σε μία χώρα λαμβάνεται υπόψη για τον προσδιορισμό των φόρων που οφείλονται στην άλλη χώρα. Σε ορισμένες περιπτώσεις οι εργαζόμενοι φορολογούνται στη χώρα απασχόλησής τους. Αυτό συμβαίνει όταν η κατάσταση ενός εργαζομένου που δεν είναι μόνιμος κάτοικος είναι συγκρίσιμη με εκείνη ενός μόνιμου κατοίκου, ιδιαίτερα εάν αποκτά το σύνολο ή σχεδόν το σύνολο των εισοδημάτων του στη χώρα εργασίας του και δεν έχει επαρκή εισοδήματα στη χώρα διαμονής του που να υπόκεινται εκεί σε φορολογία.

Η φορολογική μεταχείριση των παραμεθόριων εργαζομένων στην Πορτογαλία είναι μάλλον πολύπλοκη. Για το λόγο αυτό είναι προτιμότερο να απευθύνεστε για συμβουλές στην τοπική φορολογική σας υπηρεσία ή σε κάποιο ειδικό για φορολογικά θέματα πριν από τον φορολογικό σχεδιασμό σας. Ως φορολογούμενος, έχετε το ίδιο δικαίωμα όπως οι πορτογάλοι πολίτες να υποβάλετε καταγγελία στον *Provedor de Justica* (διαμεσολαβητή) σε περίπτωση μη ορθής μεταχείρισης εκ μέρους των

δημόσιων αρχών. Ωστόσο, ο διαμεσολαβητής δεν έχει καμία εκτελεστική εξουσία, αλλά, απλώς, μπορεί να υποβάλει συστάσεις στις αρμόδιες δημόσιες αρχές για την πρόληψη παρανόμων πράξεων.

Για περισσότερες πληροφορίες μπορείτε να απευθυνθείτε στις παρακάτω διευθύνσεις:

- Για γενικά φορολογικά θέματα:

Direcção-Geral das Contribuições e Impostos Serviço de Apoio ao Contribuinte

Rua D. Duarte, 4 A

1100 Lisbon Portugal

- Για πληροφορίες όσον αφορά τους παραμεθόριους εργαζόμενους στην Πορτογαλία:

Instituto do Emprego e Formação Profissional (Employment and Professional Training Institute)

Rua de Xabregas, nº 56 - 2º

1900 Lisbon Portugal

- Για πληροφορίες σχετικά με την κοινωνική ασφάλιση του παραμεθόριου εργαζομένου *Seguranca Social (Social security)*

Departamento de Relações Internacionais de Seguranca Social

Rua da Junqueira, nº 112

1300 Lisbon Portugal

Σχόλια – Παρατηρήσεις

Κατεβλήθη σημαντική προσπάθεια για τον εντοπισμό πληροφοριών που αφορούν τα επαγγελματικά δικαιώματα των μηχανικών και των αρχιτεκτόνων στην Πορτογαλία. Για το σκοπό αυτό στάλθηκαν ερωτηματολόγια (με ταχυδρομείο, με email και fax) στους κύριους εκπροσώπους του τεχνικού κόσμου της χώρας, δηλαδή στο Τεχνικό Επιμελητήριο, στο Επιμελητήριο των Αρχιτεκτόνων και στους Συλλόγους Μηχανικών. Δυστυχώς η όλη προσπάθεια απέβη άκαρπη. Η μόνη δυνατότητα ανάκτησης

πληροφορίας απέμεινε η βιβλιογραφική αναζήτηση, η οποία στηρίχθηκε κυρίως σε πηγές από το διαδίκτυο. Ιδιαίτερη βαρύτητα δόθηκε στις πληροφορίες που προέρχονταν από τις ιστοσελίδες των επαγγελματικών οργανώσεων που αναφέρθηκαν προηγουμένως.

Ένα άλλο σημαντικό εμπόδιο στην αξιοποίηση της πληροφορίας που αντλήθηκε από τις παραπάνω πηγές είναι ότι οι ιστοσελίδες των φορέων αυτών διατίθενται μόνο στην πορτογαλική γλώσσα.

Χρήσιμες διευθύνσεις

Εξεύρεση στέγης	
APEMI – Associação Portuguesa de Empresas de Mediação Imobiliária	http://www.apemi.pt
Associação Lisbonense de Proprietários	http://www.alp.pt
INH - Instituto Nacional de Habitação	http://www.inh.pt
Εκμάθηση γλώσσας	
CIAL– Centro de Linguas	http://www.cial.pt/ple.htm#contact
University of Coimbra, Faculdade de Letras, Gabinete dos Cursos de Portugues para Estrangeiros	http://www.fl.uc.pt
Departamento de Língua e Cultura Portuguesa, Faculdade de Letras da Universidade de Lisboa	http://www.fl.ul.pt/dlcp/principal.htm
Εκπαίδευση για τα παιδιά	
Ministério da Educação	http://www.min-edu.pt
CIREP - Centro de Informação e Relações Públicas	http://www.des.min-edu.pt/estia/edu/cirep.htm
INFOCID - Sistema Interdepartamental de Informação ao Cidadão	http://www.infocid.pt
Εξεύρεση εργασίας	

IEFP - Instituto do Emprego e Formacao Profissional	http://iefp.pt
Ιστοσελίδα της βάσης δεδομένων EURES Job-search	http://europa.eu.int/eures
Επιδόματα ανεργίας	
CRSS - Centro Regionais de Seguranca Social	http://www.seg-social.pt
Συνθήκες εργασίας, δικαιώματα εργαζομένων	
IDICT - Instituto do Desenvolvimento e Inspeccao das Condiçoes de Trabalho	http://www.idict.gov.pt
INFOCID - Portal da Administracao Publica Portuguesa	http://www.infocid.pt
Μηχανικοί : εκπροσώπηση μηχανικών	
ORDENG – <i>Ordem dos Engenheiros</i>	http://www.ordeng.pt
Associacao Portuguesa de Engenheiros do Ambiente	http://www.apea.pt
Μηχανικοί : σπουδές, τίτλοι, ειδικότητες	
Ministério da Educação	http://www.min-edu.pt
Μηχανικοί : άδεια άσκησης επαγγέλματος – αναγνώριση και ισοτιμία πτυχίων	
Ordem dos Engenheiros	http://www.ordeng.pt
Μηχανικοί : εργασιακές σχέσεις	
Ministerio das Obras Publicas, Transportes e Habitacao	http://www.governo.gov.pt/portal/en
ANEOP- Associacao Nacional de Empreiteiros de Obras Publicas	http://aneop.pt
AECOPS – Associacao de Empresas de Construcao e Obras Publicas	http://www.aecops.pt

Αρχιτέκτονες : εκπροσώπηση αρχιτεκτόνων	
Ordem dos Arquitectos	http://www.oasrs.org
Associacao de Arquitectos Portugueses	http://www.aap.pt
Associacao Portuguesa de Arquitectos Paisagistas	http://www.apap.pt
Αρχιτέκτονες : σπουδές, τίτλοι, ειδικότητες	
Ministério da Educação	http://www.min-edu.pt
Αρχιτέκτονες : άδεια άσκησης επαγγέλματος – αναγνώριση και ισοτιμία πτυχίων	
Ordem dos Arquitectos	http://www.oasrs.org
Associacao dos Arquitectos Portugueses	http://www.aap.pt
Αρχιτέκτονες : εργασιακές σχέσεις	
COAC - Collegi d' Arquitectes de Catalunya	http://www.coac.net
Ordem dos Arquitectos	http://www.oasrs.org
Ασφάλιση	
CRSS - Centro Regionais de Seguranca Social	http://www.seg-social.pt
Φορολόγηση	
Direccao-Geral das Contribuicoes e Impostos Servico de Apoio ao Contribuinte	http://www.min-financas.pt

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Ιστοσελίδα του COAC - Collegi d' Arquitectes de Catalunya, www.coac.net
2. "International professional practice : Portugal". Collegi d'Arquitectes de Catalunya, 2000, http://www.coac.net/internacional/praprof_w.htm
3. Ιστοσελίδα του Συμβουλίου Ευρωπαϊκών Στελεχών Επιχειρήσεων – EUROCADRES, www.eurocadres.org/mobilnet

4. Ιστοσελίδα του Κέντρου Εκμάθησης Πορτογαλικής Γλώσσας (*Centro de Linguas – CIAL*), www.cial.pt/ple.htm#contact
5. Ιστοσελίδα «Η δικτυακή πύλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης – EUROPA», europa.eu.int
6. Ιστοσελίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, citizens.eu.int
7. Ιστοσελίδα του Υπουργείου Παιδείας (Ministério da Educação), www.min-edu.pt
8. Ιστοσελίδα FEANI, www.feani.org
9. Ιστοσελίδα του Τεχνικού Επιμελητηρίου της Πορτογαλίας (*Ordem dos Engenheiros ORDENG*), www.ordeng.pt
10. Ιστοσελίδα του Επαγγελματικού Επιμελητηρίου Αρχιτεκτόνων Πορτογαλίας (*Ordem dos Arquitectos*), www.oasrs.org
11. Ιστοσελίδα του Κέντρου Κοινωνικής Ασφάλισης (Centro Regionais de Seguranca Social - CRSS), www.seg-social.pt
12. Ιστοσελίδα του Ιδρύματος Απασχόλησης και Επαγγελματικής Κατάρτισης (Instituto do Emprego e Formacao Profissional – IEFP), <http://iefp.pt>
13. Ιστοσελίδα της βάσης δεδομένων EURES , <http://europa.eu.int/eures/index.jsp>
14. Παγκόσμιος εγκυκλοπαιδικός Ατλας. Αθήνα: CIL Hellas, c1999
15. Leray, Nicole, Genevieve Laviolette, and Tony Rabban. From PhD to employment. FEDORA, 2000
16. “Les chiffres de l’Europe sociale.” L’Express n.2732, 13-11-2003
17. Key figure 2000. 3rd ed. Luxembourg: European Communities, 2000